

Kansalliskielilautakunnan lausunto esityksestä palvelujen verkoston kehittämiseksi palvelustrategian mukaisesti

Kansalliskielilautakunta antaa seuraavan lausunnon:

Kielellisistä oikeuksista säädetään muun muassa Suomen perustuslaissa, terveydenhuoltolaissa, laissa potilaan asemasta ja oikeuksista sekä kielilaissa. Ennen kuin tehdään päätöksiä, joilla saattaa olla vaikutuksia ruotsin- tai suomenkielisten palvelujen saatavuuteen, tulee **aina esittää arvio myös kielellisistä vaikutuksista.**

Lautakunta esittää huolensa siitä, ettei kielellisistä vaikutuksista ole mainintaa esityksen arvioiduissa vaikutuksissa. Tarvitaan koko palveluverkon kattava esitys, jossa huomioidaan myös kielelliset vaikutukset. Lautakunta pyytää arviota kielellisistä vaikutuksista päätöksenteon jatkon pohjaksi.

Oikeus saada palvelua ruotsiksi joko äidinkieleen tai asiakkaan/potilaan valitsemaan kieleen (suomi tai ruotsi) perustuen ei saa johtaa palvelujen siirtymiseen kohtuuttoman pitkän matkan päähän.

Vaikutukset kielellisiin oikeuksiin on huomioitava palveluja kehitettäessä. Oikeusministeriön ohjeen kielellisten vaikutusten arviointiin (46/2016) mukaan on huolehdittava siitä, etteivät vaikutukset kohdistu voimakkaammin kielivähemmistöön kuin muihin. Esimerkiksi, jos etäisyys palveluihin kasvaa, myös omakielisten palveluiden taso saattaa heikentyä.

Kielellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen voi edellyttää positiivista erityiskohtelua. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 9 §:n mukaan sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.

Kielellisten oikeuksien toteutuminen on myös edellytys muiden oikeuksien, kuten potilaan itsemääräämisoikeuden ja tiedonsaantioikeuden, toteutumiselle. Tutkimusten mukaan potilaan mahdollisuus käyttää omaa kieltään vaikuttaa merkittävästi hoitokokemukseen.

Digitaalisten palvelujen suunnitelma tulee luoda niin, että sitä kehitetään rinnakkain sekä ruotsiksi että suomeksi.

Sairaalapalvelut hyvinvointialueellamme on turvattava molemmilla kansalliskielillä.

Raaseporin sairaalalla, joka toimii verkostomaisena osaamiskeskuksena, on tehtävänä muun muassa tukea kielellisiä oikeuksia, ja siksi keskuksen toiminnan tulee kattaa myös substanssiosaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen.

Ikääntyneiden ja vammaisten asumispalveluita järjestettäessä on erityisen tärkeää järjestää palvelut siten, että vammaisen henkilö pääsee asumaan muiden samaa kieltä puhuvien kanssa ja että henkilöstökin hallitsee kielen.

Kaikissa hyvinvointialueen palveluissa, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä pelastuspalveluissa ja ensihoidossa on turvattava kaksikielisen henkilöstön riittävyys.

Hallintoa muodostettaessa on pyrittävä aluejakoon, jossa suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellä turvataan samoin perustein.

Kielelliset oikeudet kuuluvat kaikille. Ikääntyneet, vammaiset henkilöt ja lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa.

On tärkeää pitää huolta henkilöstöstä ja huomata, ettei voi laskea sen varaan, että henkilöstö muuttaa työn perässä toiselle paikkakunnalle vaan löytää muita

työllistymismahdollisuuksia. Tämä johtaa sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman, etenkin ruotsinkielisen henkilöstön, vähenemiseen. Näin ollen kielellisten oikeuksien toteutuminen vaarantuu.

Kansalliskielilautakunta 10.4.2024 § 17